



www.boerndetinget.dk

## Barnets Reform og plejebørns virkelighed

Af Stinne Lau Tvede, sociolog, projektleder på Børnetinget

Barnets Reform rummer muligheder for store forbedringer for plejebørn og tidligere plejebørn. Men den forsøger langt fra at løse alle problemer og nogle problemer er det – trods intentionerne - endnu uvist om den formår at løse. Meget afhænger af, hvordan man ude i kommunerne fortolker loven. Jeg er blevet bedt om at pege på nogle af de problematikker, som plejebørn og tidligere plejebørn har skrevet om på Børnetinget, og som der (måske) ikke tages hånd om med Barnets Reform. Børnetinget - [www.boerndetinget.dk](http://www.boerndetinget.dk) – er et forum for børn og unge, der bor eller har boet i pleje, og som har lyst til at dele deres tanker med hinanden, læse om deres rettigheder eller få rådgivning af voksne, tidligere plejebørn. Der er mange emner, man kunne vælge at skrive om, men jeg har her valgt tre pointer ud:

- Hver gang et barn tages ud af en plejefamilie, opleves det af barnet som et nederlag, hvis det ikke er barnets eget ønske at flytte. Derfor skal vi ad flere veje forsøge at mindske antallet af brud
- Forældre til plejebørn skal inddrages mere i beslutningen om anbringelsen og støttes til at fritstille deres børn til at knytte sig til andre end forældrene
- Plejebørn lider ofte af stor ensomhed, og derfor *skal* de tilbydes samvær med andre børn/unge i samme situation.

### **Et skift i anbringelse er et svigt**

Barnets Reform vægter kontinuitet i anbringelsen og indeholder tiltag, der skal sikre øget stabilitet (bl.a. §68a, §69 stk. 5). Og det er der god brug for! Alt alt for mange børn oplever skift i deres anbringelse en eller flere gange<sup>1</sup>, hvilket går lige imod barnets behov for stabilitet og ro og tryghed til at knytte an<sup>2</sup>. Denne mangel på stabilitet – hvad enten man konkret har mærket den på egen krop eller blot fornemmer den som en trussel - medfører for mange børn og unge en utryghed i anbringelsen, hvilket disse citater vidner om:

*”Det er rigtig svært at bo i plejefamilie, for jeg føler mig usikker på, om jeg nu bliver smidt ud eller flyttet”* (plejebarn 18 år. Har tidligere oplevet at skulle flytte fra en plejefamilie meget pludseligt).

<sup>1</sup> Bogen *Når man anbringer et barn* (Andersen, 2010) giver et godt overblik over, hvor mange såkaldte svingdørsforløb, der er i det danske anbringelsessystem, og hvad der kendetegner de børn, der oplever disse forløb.

<sup>2</sup> Se fx *Børn og unge med Tilknytningsproblemer og Tilknytningsforstyrrelse* (Rygård, 2009)

*”Jeg elsker at bo her og har det herligt, men kommer jeg hjem? Jeg vil helst ikke, men kan ikke lade være med at spørge”* (plejebarn 10 år. Har én eller flere anbringelser bag sig).

*”Vi ved godt, at vores liv som plejebørn engang får en ende, og det var bl.a. med til at gøre det svært for mig at knytte mig stærkt til de mennesker, der var omkring mig... For jeg vidste jo aldrig 100% hvor længe, jeg ville være i blandt dem...”* (tidligere plejebarn 27 år.)

Med mindre det har været barnets eget ønske, så opleves det at skulle flytte fra sin plejefamilie som et nederlag, som en afvisning. Det gælder, uanset om der er gode faglige grunde for anbringelsesbruddet eller ej. Hør bare disse beskrivelser:

*”de valgte at smide mig ud og få to andre piger som faste plejebørn”*, skriver en pige på 15. Hun kommer til en anden plejefamilie og derfra videre til et opholdssted, men, *”nu ville de ikke have, jeg bor derude mere, så jeg bliver smidt ud”* (forfatters markeringer).

*”så fik jeg bare sparket”* (plejebarn 15 år).

*”Jeg (...) havde det dejligt med min plejefamilie. Pludselig skulle jeg ikke bo der mere, det var efter 1½ år. Det var en svær tid”* (plejebarn 18 år).

Børnene oplever det selvsagt meget personligt, når de flyttes fra deres plejefamilie. Det står i kontrast til det faktum, at mange sammenbrud skyldes udefrakommende faktorer, såsom økonomi, skift af sagsbehandler og konflikter mellem plejefamilie, kommune og forældre<sup>3</sup>. Omhyggelig kommunikation med børnene er derfor overordentlig vigtig, så de ikke føler skam eller skyld, når årsagen til bruddet ligger et helt andet sted.

Derudover er det nødvendigt at mindske antallet af brud dramatisk, og undgå brud, der ikke bunder i gode faglige begrundelser. Det kan Barnets Reform hjælpe med til ved at sikre større kontinuitet. Men Barnets Reform siger ikke noget om matchning af barn/ung og plejefamilie. Hvordan kan man matche bedre i første omgang, så man undgår brud? Et match er en svær øvelse og er bl.a. betinget af, hvilke plejefamilier man har adgang til, men det giver desto større grund til at beskæftige sig med, hvordan man sikrer, at opgaven løses bedst muligt. Måske skal man i højere grad kigge på måden, det bliver gjort på. Bliver barnet/den unge hver gang inddraget og taget med på råd i så høj grad som det er muligt? Bliver forældrene i tilstrækkelig grad inddraget?

### **At leve med to familier**

Forældrenes inddragelse er også vigtig af hensyn til børnene. Hvis forældrene ikke er med i beslutningen om anbringelsen og anbringelsesstedet og ikke accepterer det som barnets nye/midlertidige hjem, så kan det sætte børnene i nogle store dilemmaer.

*Mine forældre skal altid ringe og gøre mig ked af det ved at stille mig spørgsmål som “du vil gerne hjem ik’?”, og så vil de have, jeg skal svare! Hvad skal jeg gøre?”* (plejebarn 13 år).

---

<sup>3</sup> Egelund et al (2010) viser, at sagsbehandlerskift og finansielle restriktioner i kommunen statistisk øger risikoen for sammenbrud i anbringelser af unge.

*"Jeg synes, at det er rigtig svært at bo i en plejefamilie, for jeg elsker min plejefamilie, men min mor og far vil ikke have, at jeg elsker dem"* (plejebarn 11 år).

*"Min mor kan ikke lide min plejefamilie! Det gør det ikke nemmere at være der"* (plejebarn 15 år).

Børn mærker straks, om der er accept fra forældrene eller ej, uanset hvor eksplicit det siges. Og når der ikke er accept, kan børnene få svært ved at knytte sig til plejefamilien og dermed profitere til fulde af anbringelsen. Derfor skal forældre både for deres egen og for barnets skyld inddrages i processen omkring anbringelsen. De skal af sagsbehandleren støttes til at forstå og acceptere anbringelsen og barnets behov for tilknytning til plejefamilien. Sikrer Barnets Reform det? I de tilfælde hvor det ikke er muligt at få forældrenes opbakning til anbringelsen, må fagfolk støtte barnet og skærme det mod det naturlige men skadelige pres fra forældrenes side. Barnets Reform bør med vægtningen af barnets tarv kunne sikre, at børnenes interesser varetages bedre, men det forudsætter dygtige og modige fagfolk, der tør tage udfordringer op; til fx at tage nødvendige samtaler med forældrene og træffe de nødvendige beslutninger.

Plejeforældre spiller naturligvis også en aktiv rolle ift. forældrenes opbakning til anbringelsen. Sikrer Barnets Reform, at der i tilstrækkelig grad arbejdes for at få en god relation og et godt samarbejde mellem forældre og plejeforældre fx vha. samarbejdssamtaler eller andre redskaber? Det, vi ved, er så vigtigt for, at anbringelsen skal blive en succes.

### **Ensomhed kan afhjælpes**

Et af de helt store temaer på Børnetinget har siden hjemmesidens start i 2004 været ensomhed. Rigtig mange plejebørn føler sig meget ensomme, og for nogle varer den følelse ved langt ind i voksenlivet. En væsentlig årsag til deres ensomhed er, at de føler sig anderledes, hvor end de kommer. I skolen og til fritidsinteresser er de anderledes, måske fordi de har problemer med det sociale efter omsorgssvigt i et kaotisk hjem, måske fordi deres forældre stikker mærkbart ud, men i hvert fald fordi de ikke bor hos deres egne forældre, men i stedet hos en fremmed plejefamilie. I plejefamilien er de anderledes, fordi de ikke er plejeforældrenes egne børn og fordi de kan have nogle normer og en kultur, der er anderledes end plejefamiliens. På det punkt adskiller de plejeanbragte sig væsentligt fra anbragte på institution og opholdssted, idet disse børn og unge oplever at være del af et fællesskab med ligestillede, der hvor de bor. Plejebørnenes ensomhed kan fx beskrives sådan:

*"I starten synes jeg ikke, det var svært at flytte; men nu føler jeg mig helt forkert. Jeg snakker ikke rigtig med nogen i skolen, jeg går bare for mig selv. Jeg savner nogen, der virkelig kunne forstå mig, og som vil snakke med mig. (...) Jeg synes, det kunne være lækkert, hvis jeg ikke altid skulle være alene"* (plejebarn 15 år).

*"Jeg synes, det er pinligt at snakke [med plejeforældrene] om det [at hun savner sine forældre], når deres egne børn er der. Man føler sig så anderledes (...)"* og *"hvorfør tror I ikke, at jeg må kalde min plejefar og plejemor for mor og far?"*. Det skriver en pige på 12 år og fortæller samtidig, at hun ikke leger med de andre børn i plejefamilien, men i stedet går ud og snakker med dyrene.

Efter sådanne udsagn er det ikke svært at forstå, at det kan opleves som en lettelse for mange børn og unge, der bor i pleje, at møde ligestillede. De oplever måske for første gang rigtig at blive forstået, og de kan betro sig til hinanden uden at skulle forklare en masse først. De møder nogen,

der kan forstå, hvad det vil sige at føle sig svigtet og afvist af sine forældre. Nogen der kan forstå, hvordan det er at bekymre sig om sin mor, der er på druk og ikke er til at få fat i. Osv. osv.

Nogle plejefamilier deltager i netværksgrupper med andre plejefamilier, hvilket giver en unik mulighed for plejebørnene for også at danne relationer til såvel plejebørn som andre plejefamilier. Dette kan vise sig at være en stor fordel for både barn og plejeforældre, hvis der i perioder er brug for luftforandring eller et sikkerhedsnet.

En anden måde at hjælpe plejebørn ud af ensomheden er at tilbyde dem at deltage i netværksgrupper for plejebørn. Undersøgelser, der er lavet i forbindelse med sådanne planlagte forløb, hvor plejebørn har mødtes i en gruppe, viser, at deltagerne socialt får meget ud af samværet med ligestillede. De giver udtryk for, at det har været meget positivt at møde andre plejebørn og opdage, at andre har det ligesom én selv. Før havde flere af dem været ensomme, bl.a. fordi de har svært ved at indgå i sociale grupperinger. Blandt plejebørnene fik de venner og oplevede at blive forstået<sup>4</sup>.

Det er en stor mangel i Barnets Reform, at den ikke slår fast, at plejebørn har ret til samvær med ligestillede. Det er en mangel, når der ikke står, at alle børn og unge, der bor i pleje, skal tilbydes at deltage i en netværksgruppe under hele anbringelsen. Og det er en mangel, når der ikke står, at plejefamilier skal støttes i at danne netværk med hinanden og derved tilbyde børnene et alternativt personligt netværk.

#### Litteratur:

Andersen, Signe Hald et. al (2010): *Når man anbringer et barn*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Egelund, Tine et. al (2010): *Sammenbrud i anbringelser af unge*. København: SFI.

Katz, Susanne (2005): *Netop efterværnsgruppe for unge mellem 16-23 år – en beskrivelse af metoder*. Roskilde: CAFA

Rygård, Niels Peter (2009): *Børn og unge med Tilknytningsproblemer og Tilknytningsforstyrrelse*. Svendborg: Forfatterforlaget

Warming, Hanne (2004): *Tilsyn og støtte gennem netværksgrupper: Potentialer, dilemmaer og perspektiver*. Roskilde: CAFA

---

<sup>4</sup> Hanne Warming 2004: *Tilsyn og støtte gennem netværksgrupper: Potentialer, dilemmaer og perspektiver*. CAFA  
Susanne Katz 2005: *Netop efterværnsgruppe for unge mellem 16 og 23 år – en beskrivelse af metoder*. CAFA